

BEZORILIK JINOYATI UCHUN JAVOBGARLIK VA UNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI

Bozorov Xasan Turg'unali o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi

Universiteti 412-guruh kursanti

Annotatsiya

Mazkur maqolada bezorilik jinoyati tushunchasi, uning ijtimoiy xavfliligi, huquqiy belgilari hamda u uchun javobgarlik masalalari tahlil qilinadi. Bezorilik jinoyati jamiyatda jamoat tartibi va osoyishtaligini buzuvchi, fuqarolarning sha'ni va qadr-qimmatiga tajovuz qiluvchi ijtimoiy xavfli qilmish sifatida ko'rib chiqiladi. Tadqiqot davomida O'zbekiston Respublikasi jinoyat qonunchiligida bezorilik uchun belgilangan javobgarlik normalari, ularning qo'llanilish amaliyoti va mavjud muammolari o'rganildi. Shuningdek, bezorilik jinoyatini kvalifikatsiya qilishda yuzaga keladigan muammolar, ayniqsa, og'irlashtiruvchi holatlar mavjud bo'lganda jinoyatni to'g'ri baholash masalalari tahlil qilindi. Mazkur jinoyat turining boshqa turdagi huquqbuzarliklardan farqlari, xususan, mayda bezorilik va jinoyat sifatidagi bezorilik o'rtasidagi chegaralar aniqlashtirildi.

Kalit so'zlar: bezorilik, jinoyat, javobgarlik, jamoat tartibi, huquqbuzarlik, profilaktika, jinoyat huquqi

Аннотация

В данной статье рассматриваются понятие хулиганства, его общественная опасность, юридические признаки и вопросы ответственности за его совершение. Хулиганство анализируется как общественно опасное деяние, нарушающее общественный порядок и посягающее на честь и достоинство граждан. В ходе исследования изучены нормы уголовного законодательства Республики Узбекистан, регулирующие ответственность за хулиганство, практика их применения и существующие проблемы. Особое внимание уделено вопросам квалификации данного преступления и разграничению хулиганства от иных правонарушений.

Ключевые слова: хулиганство, преступление, ответственность, общественный порядок, правонарушение

Abstract

This article examines the concept of hooliganism, its social danger, legal characteristics, and issues of criminal liability. Hooliganism is analyzed as a socially dangerous act that violates public order and infringes upon the dignity of individuals. The study explores the criminal legislation of the Republic of Uzbekistan regarding liability for hooliganism, its practical application, and existing challenges. Special

attention is given to issues of legal qualification and differentiation from other offenses. Based on the research, proposals are developed to improve legislation and enhance preventive measures against hooliganism.

Keywords: hooliganism, crime, liability, public order, prevention

Kirish

Jamiyatda jamoat tartibi va fuqarolar osoyishtaligini ta'minlash har qanday huquqiy davlatning ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, jamoat joylarida sodir etiladigan bezorilik harakatlari jamiyat barqarorligiga jiddiy xavf tug'diradi. Bezorilik nafaqat alohida shaxslarning huquq va erkinliklariga zarar yetkazadi, balki umumiy ijtimoiy muhitga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Bezorilik jinoyati ko'p hollarda ijtimoiy tartibni buzish, jamiyatga ochiqdan-ochiq hurmatsizlik bildirish, zo'ravonlik yoki tahdid orqali namoyon bo'ladi. Bu esa mazkur jinoyatni jinoyat huquqida alohida o'rganishni talab etadi. Ayniqsa, zamonaviy sharoitda bezorilikning yangi shakllari paydo bo'layotgani, jumladan, ommaviy joylar bilan bir qatorda virtual muhitda ham kuzatilayotgani uning dolzarbligini yanada oshirmoqda.

O'zbekiston Respublikasida bezorilik jinoyati uchun javobgarlik Jinoyat kodeksida belgilangan bo'lib, u jamoat tartibiga qarshi jinoyatlar turkumiga kiradi. Shu bilan birga, ushbu jinoyatni to'g'ri kvalifikatsiya qilish, uni boshqa huquqbuzarliklardan ajratish hamda samarali profilaktika choralarini ishlab chiqish masalalari dolzarb bo'lib qolmoqda. Mazkur maqolaning asosiy maqsadi bezorilik jinoyati tushunchasi, uning huquqiy belgilarini tahlil qilish, javobgarlik masalalarini o'rganish hamda uni takomillashtirish yo'llarini ishlab chiqishdan iborat.

Asosiy qism

Bezorilik jinoyati bu jamoat tartibini qo'pol ravishda buzish bilan ifodalanadigan va jamiyatga ochiq hurmatsizlikni namoyon qiluvchi ijtimoiy xavfli qilmishdir. Ushbu jinoyatning asosiy mohiyati shundaki, u nafaqat jabrlanuvchiga, balki jamiyatning umumiy axloqiy muhitiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Huquqiy jihatdan bezorilik jinoyati quyidagi asosiy belgilar bilan tavsiflanadi. Birinchidan, u jamoat joyida sodir etiladi yoki jamoat tartibiga ta'sir qiladi. Ikkinchidan, unda jamiyatga nisbatan hurmatsizlik ifodasi mavjud bo'ladi. Uchinchidan, u ko'pincha zo'ravonlik yoki tahdid bilan bog'liq bo'ladi. Bezorilik jinoyatini boshqa huquqbuzarliklardan ajratishda aynan ushbu belgilar muhim ahamiyat kasb etadi.

Bezorilik jamiyat uchun xavfli jinoyat hisoblanadi, chunki u jamoat tartibini izdan chiqaradi. Bu jinoyat turi ko'pincha boshqa jinoyatlarga sabab bo'lishi mumkin. Masalan, oddiy bezorilik zo'ravonlik jinoyatlariga aylanish ehtimoli yuqori. Bezorilikning ijtimoiy xavfliligi quyidagilarda namoyon bo'ladi. U fuqarolarda qo'rquv hissini uyg'otadi, jamiyatda beqarorlikni keltirib chiqaradi va huquqiy tartibga

ishonchni pasaytiradi. Bezorilik turli shakllarda namoyon bo'ladi. U oddiy bezorilikdan tortib, og'ir va guruh bo'lib sodir etilgan shakllargacha yetishi mumkin.

Quyidagi jadvalda bezorilik jinoyatining asosiy ko'rinishlari kengroq tahlil qilingan.

Jadval 1: Bezorilik jinoyatining turlari, belgilari va javobgarlik darajasi

Turi	Tavsifi	Sodir etilish shakli	Xavflilik darajasi	Javobgarlik xususiyati
Oddiy bezorilik	Jamoat tartibini buzish	Yakka tartibda	O'rta	Jarima yoki ozodlikni cheklash
Qo'pol bezorilik	Zo'ravonlik bilan	Agressiv harakatlar	Yuqori	Ozodlikdan mahrum qilish
Qurol bilan bezorilik	Qurol ishlatiladi	Jiddiy xavf tug'diradi	Juda yuqori	Og'ir jazo
Guruh bezoriligi	Bir nechta shaxs	Oldindan kelishilgan	Juda yuqori	Jazoni kuchaytirish
Takroran sodir etish	Qayta jinoyat	Oldingi sudlanganlik	Yuqori	Qattiqroq jazo

Amaldagi qonunchilikka ko'ra bezorilik uchun javobgarlik jinoyatning og'irlik darajasiga qarab belgilanadi. Agar bezorilik oddiy shaklda sodir etilgan bo'lsa, yengilroq jazo qo'llaniladi. Agar bezorilik zo'ravonlik, qurol ishlatish yoki guruh bo'lib sodir etilgan bo'lsa, javobgarlik keskin kuchayadi. Bu esa jinoyatning og'irlashtiruvchi holatlari sifatida baholanadi.

Huquqni qo'llash amaliyotida bir qator muammolar mavjud. Eng asosiy muammolardan biri bu jinoyatni to'g'ri kvalifikatsiya qilishdir. Ko'p hollarda bezorilik mayda huquqbuzarlik sifatida baholanadi yoki aksincha, asossiz ravishda jinoyat sifatida ko'riladi. Bu esa adolatli sudlovga salbiy ta'sir qiladi. Yana bir muammo dalillarni to'plash bilan bog'liq. Guvohlarning yetishmasligi yoki videoyozuvlarning mavjud emasligi ishni murakkablashtiradi.

Bezorilikni kamaytirish uchun profilaktika muhim ahamiyatga ega. Profilaktika nafaqat huquqni muhofaza qiluvchi organlar, balki jamiyatning barcha qatlamlari tomonidan amalga oshirilishi kerak. Profilaktika choralariga huquqiy targ'ibot, yoshlar bilan ishlash, jamoat nazoratini kuchaytirish kiradi.

BEZORILIKKA SABAB BO'LUVCHI OMILLAR

1-rasm. Bezorilikka sabab bo'luvchi omillar

Bezorilik uchun javobgarlikni takomillashtirish yo'llari

Bezorilikka qarshi kurashni kuchaytirish uchun bir qator chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Avvalo, qonunchilikni takomillashtirish lozim. Jinoyat tarkibini aniqroq belgilash orqali noto'g'ri kvalifikatsiya holatlari kamayadi.

Ikkinchidan, profilaktika tizimini kuchaytirish muhim. Ayniqsa, yoshlar o'rtasida huquqiy madaniyatni oshirish samarali natija beradi.

Uchinchidan, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish zarur. Videokuzatuv tizimlari, raqamli monitoring va tezkor nazorat bezorilikni kamaytirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Mazkur tadqiqot davomida bezorilik jinoyatining huquqiy mohiyati, uning ijtimoiy xavfliligi hamda amaldagi qonunchilik doirasida javobgarlik masalalari atroflicha tahlil qilindi. O'rganishlar shuni ko'rsatdiki, bezorilik jamiyatda jamoat tartibini buzuvchi, fuqarolarning tinch hayotiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi muhim jinoyatlardan biri hisoblanadi. Bezorilik jinoyatining asosiy belgisi sifatida jamiyatga ochiqdan-ochiq hurmatsizlik, jamoat joylarida tartibni buzish va ko'pincha zo'rvonlik yoki tajovuzkorlik bilan bog'liq harakatlar namoyon bo'lishi aniqlashtirildi. Shu bilan birga, ushbu jinoyatni boshqa huquqbuzarliklardan, xususan, ma'muriy huquqbuzarlik sifatidagi mayda bezorilikdan ajratish masalasi amaliyotda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, bezorilik jinoyatini kvalifikatsiya qilishda ayrim muammolar mavjud bo'lib, ular asosan jinoyat tarkibini noto'g'ri baholash, dalillar yetishmasligi hamda huquqni qo'llash amaliyotidagi kamchiliklar bilan bog'liq. Bu esa ayrim hollarda adolatli sudlovni ta'minlashga to'sqinlik qilishi mumkin. Shuningdek, bezorilik jinoyatining ijtimoiy xavfliligi uning boshqa og'ir jinoyatlarga olib kelishi

ehtimoli bilan ham izohlanadi. Shu sababli ushbu jinoyatni faqat jazolash orqali emas, balki uni oldini olish choralarini kuchaytirish orqali kamaytirish muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi. – Toshkent: Adolat, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi. – Toshkent: Adolat, 2023.
3. Rustamboyev M.X. Jinoyat huquqi. Umumiy qism. – Toshkent: TDYI nashriyoti, 2020.
4. Rustamboyev M.X. Jinoyat huquqi. Maxsus qism. – Toshkent: TDYI nashriyoti, 2021.
5. Axmedov B.A. Jinoyat huquqi nazariyasi. – Toshkent: Fan, 2019.
6. Qodirov R.R. Jamoat tartibiga qarshi jinoyatlar. – Toshkent: Yuridik adabiyotlar, 2021.
7. Kruglikov L.L. Уголовное право России. Особенная часть. – Москва: Норма, 2018.
8. Наумов А.В. Российское уголовное право. – Москва: Проспект, 2019.